

vanje z zahodnega roba slovenskega etničnega prostora".

V drugem delu zbornika *Slovenci po svetu* so predstavljene slovenske naselbine oziroma slovenske skupnosti po posameznih celinah, od severne in južne Amerike do Avstralije, zahodne Evrope in držav naslednic nekdanje Jugoslavije. Posebno vrednost imajo prispevki samih izseljencev (kar šestih), ki so obogatili naše védenje o Slovencih po svetu.

Izjemno zanimive in strokovno dodelane razprave v drugem delu Zbornika so prispevali:

- za ozemlje Severne Amerike:

dr. Marjan Drnovšek: "Izseljevanje Slovencev v Severno Ameriko"; dr. Matjaž Klemenčič: "Slovenske naselbine v Združenih državah Amerike"; mag. Joseph Valenčič: "Slovenski narodni domovi v ZDA"; dr. Mirko Jurak: "Družbenokulturno ustvarjanje slovenskih izseljencev v Kanadi"; mag. Milica Trebše Štolfar: "Slovenci in njihove organizacije v Kanadi" ter Cvetka Kocjančič: "Izseljenstvo kot gospodarski dejavnik: primer Slovencev v Kanadi";

- za ozemlje južne Amerike:

dr. Irene Mislej: "Slovenski izseljenci v južni Ameriki" in dr. Zvone Žigon: "Slovenska politična emigracija v Argentini";

- za ozemlje Avstralije:

dr. Breda Čebulj Sajko: "Naselitev Slovencev v Avstraliji"; Jože Prešeren: "Slovenski narodni domovi v Avstraliji" in dr. Igor Maver: "Književno ustvarjanje Slovencev v Avstraliji";

- za ozemlje Evrope:

dr. Marjan Drnovšek: "Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa do druge svetovne vojne" in dr. Jernej Zupančič: "Slovensko izseljenstvo v Evropi po drugi svetovni vojni";

- za ozemlje nekdanje Jugoslavije:

Marija Dolinšek Divčič: "Slovenci v Bosni in Hercegovini"; Darko Šonc: "Slovenci na Hrvaškem"; Franc Cevc: "Slovenci v AP Vojvodini (ZR Jugoslaviji)" ter dr. Amalija Jovanović: "Slovenci v Makedoniji".

Tretji *Dokumentacijski del* je uredila mag. Rozina Švent. V njem je predstavila izbrano bibliografijo del o slovenskem izseljenstvu, ki so izšla v obliki knjig oziroma monografij. Sledi predstavitev vseh avtorjev Zbornika ter imensko kazalo.

Pričujoči Zbornik je zelo pomembno delo za tiste, ki se ukvarjajo z raziskovanjem slovenskega izseljenstva, kot tudi za zgodovinarje in arhiviste, ki so oblikujejo slovensko zgodovino in ohranjajo *narodov spomin*.

Pomembnost Zbornika dokazuje tudi dejstvo, da sta ga Ministrstvo RS za znanost, šolstvo in šport ter Zavod RS za šolstvo uvrstila na seznam dodatnih oziroma priporočljivih učbenikov za družboslovje in humanistiko za osnovne in srednje šole.

Nada Čibej

Ob osemdesetletnici kemijskih študijev na Univerzi v Ljubljani, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Ljubljana 1999, 97 strani

Ljubljanska univerza je s svojimi fakultetami že odločno zakorakala v deveto desetletje svojega obstoja in delovanja. Kljub temu pa velja predstaviti še eno delo, ki je izšlo v sklopu praznovanja njene osemdesetletnice. Publikacijo *Ob osemdesetletnici kemijskih študijev na Univerzi v Ljubljani*, ki je skupinsko delo več avtorjev, je izdala Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo.

Prvi prispevek z naslovom *Zgodovinski razvoj Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo nas popelje v sedemnajsto stoletje, v katero segajo začetki kemijske znanosti na Slovenskem*. Takrat so nastala tudi prva dela s tega področja; zanja so zaslužni ljubljanski zdravniki tiste dobe in J. V. Valvasor. V osemnajstem stoletju je imel za razvoj kemijske znanosti pomembno vlogo idrijski rudnik. V Idriji je bila ustanovljena prva višja šola za kemijo in metalurgijo v Sloveniji, vendar je bilo njeno delovanje omejeno le na obdobje delovanja dr. Scopolija v Idriji. Za njim je nove kemijske teorije posredoval doktor filozofije in medicine B. Hacquet. Ta je v štirih knjigah obravnaval kemijsko analizo rude, rudniške naprave in kemijske postopke v Idriji. Pozneje je poučeval na ljubljanskem liceju in bil predlagan za profesorja na ljubljanski filozofski fakulteti, vendar je bil še pred njenim vnovičnim odprtjem imenovan za profesorja v Lvovu. Ljubljana je svoj visokošolski zavod znova dobila v obdobju Ilirskih provinc. Tedaj je bil na mesto predavatelja za kemijo povabljen kemik in farmacevt J. M. Zandrini iz Milana. V tem obdobju je slušateljem medicinske in naravoslovne fakultete predaval tudi prvi slovenski profesor kemije Janez K. Kersnik. Z odhodom Francozov so bile odpravljene tudi njihove centralne šole in Ljubljana je znova izgubila svoj visokošolski študij. Sredi 19. stoletja je kemija postala redni učni predmet na ljubljanski realki, z ustanovitvijo univerze pa se je pred osemdesetimi leti tudi pri nas začel pouk kemije na visokošolski ravni.

V nadaljevanju nam avtorji predstavljajo razvoj kemijskih študijev v okviru ljubljanske univerze. Študij se je delil na študij kemijske tehnologije na kemijskem oddelku tehniške fakultete in na študij kemije na filozofski fakulteti. Pionirsko vlogo sta imela prof. dr. Maks Samec, imenovan za prvega rednega profesorja na kemijskem oddelku in prof. dr. Marij Rebek, ki se mu je kmalu pridružil. Poleg iskanja sposobnih strokovnjakov je bilo v tem prvem obdobju treba veliko naporov posvetiti tudi boju za ohranitev študija kemije na tehniški fakulteti ljubljanske univerze, saj so se pojavljale težnje po prenehanju tega študija ali vsaj njegovi okrnitvi, in pa zagotovitvi primernih prostorov za pedagoško in znanstveno delo. Za začetek je bil kemijski oddelek nameščen v kleti realke, ki je bila za ta namen ob finančni pomoči zasebne industrije predelana. Nekaj prostora je kemijski inštitut dobil v novem posloplju tehniške fakultete, ob koncu tridesetih let pa je ministrstvo odobrilo kredit za graditev posebne stavbe.

Nadaljnji razvoj je ustavila vojna, ki je terjala številne človeške žrtve in povzročila veliko materialno škodo. Obnoviti je bilo potrebno učne prostore ter nabaviti najnujnejšo opremo in literaturo. Kljub temu da je bilo dograjeno novo poslopje, se je oddelek za kemijo vse povojno obdobje srečeval s hudo prostorsko stisko. Število slušateljev je ves čas naraščalo in treba je bilo okrepiti strokovni kader. To je v učne načrte prinašalo tudi nenehne spremembe, in te so v besedilu tudi prikazane. Vrstile so se organizacijske spremembe. V letih od 1950 do 1954 je bila samostojna Tehniška visoka šola izločena iz univerze, v njenem okviru pa je delovala fakulteta za kemijo. Po vnovični priključitvi k univerzi je bil oddelek za kemijo v sklopu nove fakultete za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo. V študijskem letu 1961/62 je bila ustanovljena Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, katere kemijski oddelek se je delil na odseke za kemijo, kemijsko tehnologijo, tekstilno tehnologijo in farmacijo. Zadnja dva odseka sta kmalu postala samostojna, študij kemije pa je organizacijsko ostal nespremenjen do leta 1994, ko je bila z Odlokom o preoblikovanju Univerze v Ljubljani ustanovljena samostojna Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo.

Zgodovinskemu pregledu razvoja študija kemije na Slovenskem od njegovih začetkov do danes sledi preglednica učnega osebja na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo ter njenih predhodnicah v letih 1920-1999. Naslednja poglavja v jubilejni publikaciji so posvečena raziskovalnemu delu od leta 1946 do leta 1970, študiju od leta 1970 do danes, pobudam in postopkom za razdružitve Fakultete za naravoslovje in tehnologijo ter 40-letnici višjega in visokega izobraževanja za varno delo, ki je bilo z Zakonom o univerzi priključeno na novo nastali Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo.

V nadaljevanju pa nam publikacija predstavlja organizacijo in študijske programe Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo v letu 1999. Predstavljeni so njena organizacija in študijski programi. Na univerzitetnem študiju kemije – smer kemija – si diplomant pridobi strokovni naziv univerzitetni diplomirani kemik. Študentje, ki vpišejo univerzitetni študij kemije – smer kemijsko izobraževanje – bodo postali srednješolski profesorji kemije. V študijskem letu 1998/99 je fakulteta začela nov univerzitetni študij biokemije. Ta študij je zanimiv za vse, ki se zanimajo za kemijo procesov v živih organizmih in uporabo le-teh v moderni biotehnoški proizvodnji. Fakulteta ponuja tudi univerzitetni študij kemijskega inženirstva, ene temeljnih inženirskih disciplin, in študijski program kemijske tehnologije za pridobitev visoke strokovne izobrazbe s smermi kemijska tehnologija, uporabna kemija in usnjarsko predelovalna tehnologija. Študij varstva pri delu in požarne varnosti je visokošolski strokovni program, ki je namenjen izobraževanju za uporaben poklic. Fakulteta izvaja tudi tri podiplomske študijske programe: kemija, kemijska tehnologija in kemijsko inženirstvo in sodeluje pri izvajanju interdisciplinarnih in interfakultetnih podiplomskih študijskih programov. V publikaciji je predstavljeno tudi raziskovalno delo v letu 1999. Avtorji so pripravili

pregled raziskovalnih skupin, raziskovalne opreme in natančnejši pregled raziskovalnih usmeritev po posameznih katedrah in seznanili bralca z dejavnostmi fakultetne knjižnice, ki začasno deluje v sodelovanju s Centralno tehniško knjižnico.

Naslednje poglavje, posvečeno študentom Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, začneta dve preglednici. Prva prikazuje število študentov podiplomskega in podiplomskega študija v študijskih letih od 1982/83 do 1999/00, druga pa število diplomantov po posameznih smereh študija v obdobju od 1990 do 1999. Sledijo sezname vseh diplomantov univerzitetnih kemijskih študijev v obdobju od 1923 do 1999, diplomantov oddelka za tehniško varnost v letih 1998 in 1999 ter pregled podeljenih magistrskih diplom od 1964 do 1999. Preglednica podeljenih nazivov doktor znanosti v obdobju od 1920 do 1990 vsebuje poleg imena doktoranda, začeni z Anko Mayer, prvo doktorico ljubljanske univerze, tudi naslov disertacije in mentorja.

Tatjana Dekleva

"Vrtec je služba za tovarišice", Vzgojno-varstveni zavod Ilke Devetak Bignami, 1901/02 – 2001/02, zbornik, Tolmin 2002

Sodobna družina si življenja brez vrtca ne more več zamisliti. S spremenjenimi družbenimi razmerami in spremenjeno vlogo ženske v družini, je mati in žena, prej vezana na dom, sčasoma postajala vedno bolj dejavna v družbi. Sodobni vrtec je prehodil dolgo pot – od prvih začetkov, ko je dajal zavetišče siromašnim otrokom, do vzgojno-varstvenih ustanov, ki se trudijo otrokom ponuditi vsestranske možnosti za duhovni in intelektualni razvoj.

Ob stoletnici otroškega vrtca Ilke Devetak Bignami v Tolminu, ki se imenuje po tolminski protifašistični aktivistki, umrli v koncentracijskem taborišču Auschwitz, je maja 2002 izšel Zbornik. Številni avtorji skušajo v njem zaobjeti delo te ustanove od prvih začetkov do vsestranske dejavnosti, ki jo vrtec nudi svojim varovancem danes. Glavna urednica Vlasta Tul je dala besedo odraslim, ki so bili odgovorni za ustanovitev in delo vrtca pa tudi najmlajšim, ki jim je ustanova namenjena. Ti v sklepnem delu Zbornika izrazijo svoje iskrive domislice o vrtcu. Tematsko bi Zbornik lahko delili na dva dela. Prvi del obsega zgodovinski pregled razvoja ustanove v sto letih. Pripravili sta ga avtorici Vlasta Tul iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici in ravnateljica vrtca Majda Maglica, ki ga bogatijo še posamezna spominska pričevanja. Drugi del obsega prikaz dela in različnih dejavnosti, ki jih vrtec razvija v svojem jubilejnem stotem letu delovanja.

V Tolminu je vrtec ustanovilo društvo "Ljudski otroški vrtec". Deloval je kot zasebna ustanova, v kateri so delovale slovenske vzgojiteljice v slovenskem jeziku. To je bil samo eden izmed vrtcev, ki so